

POSLEDNÍ LÉTA (1938–1945)

Na základě mnichovské dohody byl v říjnu roku 1938 Mikulov, stejně jako další části pohraničí tehdejšího Československa s výraznějším německým osídlením, připojen k Říši. V důsledku toho byla tato oblast obsazena vojenskými jednotkami z Rakouska, které bylo součástí nacistického Německa již od 11. března téhož roku. Mikulov, který se svým okolím připadl k župě Nieder-Donau, si i nadále zachoval postavení okresního města a vedle Znojma se stal sídlem jednoho z nově vytvořených landrátů.⁸¹³

Das Salzburger Marionettentheater

V uvedeném období ustávaly také zájezdy „tradičních“ divadelních společností, známých z divadelních scén na Moravě a ve Slezsku a objevovala se zde divadla spíše z Rakouska, která nabízela převážně hry se selskou tematikou.⁸¹⁴ V té době byla všechna divadelní představení realizována či dozorována kulturně-výchovnou organizací „Kraft durch Freude“. Na její pozvání přijelo v roce 1940 do Mikulova i známé loutkové divadlo Das Salzburger Marionettentheater (Salcburské loutkové divadlo). Divadlo založil v roce 1913 sochař Anton Aicher (1859–1930), od roku 1926 jej pak vedl jeho syn Herman. Aicherovo marionetové divadlo zavítalo do Mikulova v rámci většího turné, při němž mělo mít na našem bývalém území a nepo-

---

813 Více viz DVOŘÁK, Tomáš. Konec německého Mikulova. In SVOBODA, Miroslav. (ed.). *Mikulov*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2013, s. 222; RICHTER, pozn. 12, s. 257; NEZHODOVÁ, pozn. 260, s. 251–253.

814 V únoru 1939 hostovala v Mikulově například společnost Salzburger Bühne z Wolfgangsee. (Die Salzburger Bühne... *Nikolsburger Wochenschrift*. 21. 2. 1939, 79(15), s. 6.)

chybně i v Dolním Rakousku 26 vystoupení na 21 místech.⁸¹⁵ Mimo Mikulova mělo divadlo podle plánu hrát ještě v Břeclavi⁸¹⁶ a v Hustopečích (Auspitz).⁸¹⁷ V Mikulově vystupovala společnost v pátek 16. února 1940. Odpoledne bylo v hotelu Rose sehráno představení *Der Diamant des Geisterkönigs* od Ferdinanda Raimunda (1790–1836). Večerní program byl složen z Mozartovy opery *Bastien und Bastienne*, hry *Columbine* od Hanse Seebacha a z výstupu *Wolfgang und der Selchermeister*, vyjevujícím obrazy z Mozartova mládí. Tento program se nejspíše opakoval na všech místech, kde soubor hostoval. V novinových propagačních zprávách, týkajících se zdejšího vystoupení Salcburského marionetového divadla, byl vyzvednut i úspěch souboru v Berlíně, včetně oslavných proslovů nacistických představitelů Josepha Goebbelse, Heinricha Himmlera a Baldura von Schiracha.⁸¹⁸

Max Radestock

Podobné turné pod patronátem organizace Kraft durch Freude měl absolvovat v lednu a únoru 1940 i Max Radestock se svými marionetami. Radestock, který měl na repertoáru středověké lidové hry, frašky Hanse Sachse a dobové parodie, navštívil údajně v předchozích patnácti letech své kariéry celé Německo a další německy mluvící země.⁸¹⁹ V jeho případě je známá i celková trasa zmíněného turné, která měla vést Dolním Rakouskem a jižní Moravou.⁸²⁰ Tyto plány se ovšem v konečné podobě lehce pozměňovaly, neboť podle nich měl v Mikulově hrát 30. ledna 1940, v ten den však nakonec vystupoval v Hustopečích. Zda Max Radestock nakonec Mikulov opravdu navštívil, se bohužel nepodařilo ověřit. V mikulovském periodiku *Nikolsburger Kreisblatt* se žádné zprávy o jeho zdejších představeních neobjevily.

---

815 WESSELY, Alexander. „Wie überall kommt es auch beim Puppenspiel auf die Haltung und Gesinnung an (...)“. *Zur Frage eines Zusammenhanges zwischen Handpuppenspiel und Propaganda im Dritten Reich - eine Annäherung*. Wien, 2009, s. 340. Dizertační práce. Universität Wien.

816 Tato štace však odpadla, neboť, jak uvádí periodikum *Nikolsburger Kreisblatt*, které v roce 1939 nahradilo *Nikolsburger Wochenschrift*, automobil převážející soubor zapadl u Bořího lesa (Theimwald) do sněhové závěje. Břeclav ovšem nakonec o představení ochuzena nebyla a Aicherovo divadlo sem přijelo začátkem června. (Das Gastspiel des Salzburger... *Nikolsburger Kreisblatt*. 4. 6. 1940, **80**(42) s. 5; Das Salzburger Marionettentheater. *Nikolsburger Kreisblatt*. 13. 2. 1940, **80**(22), s. 5.)

817 Tamtéž.

818 Das Salzburger Marionettentheater. *Nikolsburger Kreisblatt*. 9. 2. 1940, **80**(11), s. 5.

819 Ein Hexenmeister... *Nikolsburger Kreisblatt*. 26. 1. 1940, **80**(7), s. 6.

820 10. ledna – Hausminich, 11. ledna – Amstetten, 12. ledna – Scheibbs, 13. ledna – Melk, 14. ledna – St. Pölten, 16. ledna – Traisen, 17. ledna – Hohenau, 18. ledna – Fischau, 19. ledna – Neunkirchen, 20. ledna – Wiener-Neustadt, 21. ledna – Matterburg, 22. ledna – Bruck an der Leitha, 24. ledna – Korneuburg, 26. ledna – Mistelbach, 27. ledna – Zistersdorf, 28. ledna – Bernhardstal, 29. ledna – Břeclav/Lundenburg, 30. ledna – Mikulov/Nikolsburg, 1. února – Znojmo/Znaim, 2. února – Retz, 3. února – Sigmondsherberg, 4. února – Horn, 5. února – Waidhofen a. d. Thaya. (WESSELY, pozn. 618, s. 339.)

Začátek roku 1940 byl v Mikulově na divadelní představení velmi bohatý, což bylo z větší části zapříčiněno i nacistickou propagandou, která se snažila vytvořit obraz spokojeného života v nově obsazených oblastech. Mimo již zmíněných dvou loutkových divadel zde 9. února na pozvání místní buňky NSDAP vystoupil i herec Franz Hatlauf.⁸²¹ V sobotu 16. března 1940 se zde konal program nazvaný „Die Wehrmacht hilft!“, což byla sbírková akce válečné zimní pomoci pro Wehrmacht (KWHW – Kriegswinterhilfswerk) pořádaná u příležitosti Dne Wehrmachtu 1940 (Tag der Wehrmacht 1940). V rámci této akce předvedli umělci z vídeňských divadel program sestavený z pěveckých, tanečních a scénických čísel.⁸²²

V následných letech probíhající druhé světové války už divadelní činnost v Mikulově nelze sledovat, neboť *Nikolsburger Kreisblatt* přestal vycházet. Je však možné, že v omezené míře nějaká divadelní společnost Mikulov navštívila. Ve skrovných podmínkách pokračovaly v divadelní činnosti i některé spolky. V knize *Heimatbuch Nikolsburg* je uveřejněná fotografie blíže neurčitého divadelního spolku z roku 1941,⁸²³ kde jsou ale zachyceny pouze ženy, což bylo dáno i tím, že muži byli v té době odváděni na frontu. Divadelní činnost v Mikulově zcela utichla s jejím zákazem v roce 1944.⁸²⁴ Po ukončení druhé světové války došlo v Mikulově k obměně obyvatelstva, a tím i ke změně kulturního rázu města.

---

821 „Die Fahnehoch“. *Nikolsburger Kreisblatt*. 9. 2. 1940, 80(11), s. 5.

822 Es singen und spielen fürs KWHW... *Nikolsburger Kreisblatt*. 15. 3. 1940, 80(21), s. 4.

823 ELSINGER, pozn. 44, s. 176.

824 HAVLÍČKOVÁ – PRACNÁ – ŠTEFANIDES, pozn. 32, s. 140.